

UUS VÄRVIKIHT

MAROŠ KRIVÝ, *urbanistika professor,
Eesti Kunstiakadeemia*

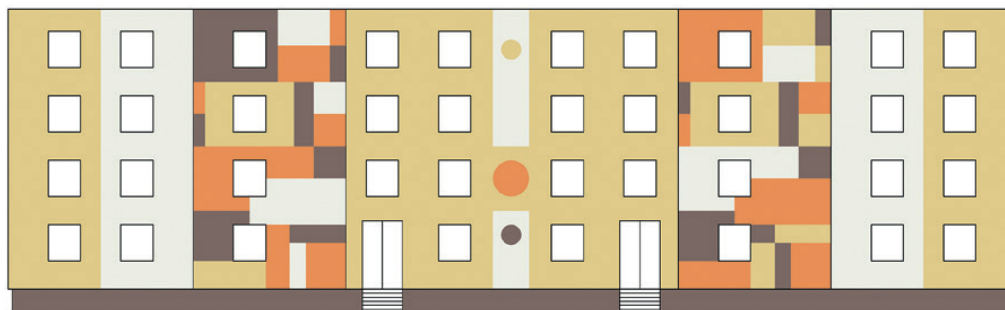
I
Ma tahan leiutada värvisuhteid ja mitte piirduda vaid loomulike värvide pildistamisega.¹ Sotsialistlike riikide linnu külastavad välismaalased kasutasid oma kirjeldustes korduvaid näotuse, halluse ja monotoonuse troope.² Teisisõnu on värv keerukas visuaalne keel, mis ühitab inimliku kogemuse subjektivistlikud aspektid keele kaudu omandatud jagatud tähenduse süsteemiga.³ Tuues sisse monokroomsuse, oleme tunnistajaks sellele, kuidas värvile tavapäraselt omistatud “tähendus” hüljatakse värvi puhta materiaalsuse kasuks.⁴ Üks arveametnik võitis 1000 eurot foto eest pealkirjaga “Värvi oma elu”, mis kujutas asfaldil istuvat tüdrukut, kes üles kaamerasse naeratab, ümberringi värvilised kriidijoonistused.⁵ Kui ego ehitab üles mingi pinna, ei domineeri enam mitte niivõrd subjekttiivne kogemus, kuivõrd värvi objektiivsed nõudmised.⁶ Vorm ilma värvita on nagu keha ilma hingeta.⁷ Kas on mõeldav, et arhitektuuriselt paeluvaid kompositsioone ei mõjutaks vormikvaliteedi aspektist eriti suurel määral see, kui need oleksid kaetud teistsuguste värvidega?⁸ Kahe värvi samaegne kohalolek ühes ja samas kohas visuaalsel väljal on võimatu.⁹

III
Mitte piisavalt silmatorkav, et seda värviks peetaks, määratletakse halli sageli neutraalse või tuhmina.¹⁵ Tundub, nagu oleks kusagil määratu auk, mille kaudu värvid ja mustrid välja lekivad, jättes maha üha hallima ja mustema maailma, mis kujutab endast üksluist värvitut keskkonda.¹⁶ Me ei taha enam ehitada rõõmutuid maju ega näha, et neid juurde ehitatakse. Värv ei ole kallid nagu voolitud dekoratsioonid ja skulptuurid, kuid värv tähendab rõõmsat eksistentsi. Kuna seda saab hankida piiratud ressursidega, peaksime praegusel puuduse ajal eriti kutsuma üles seda kasutama kõigi hoonete juures, mida nüüd ehitada tuleb.¹⁷ lised imperiumid, autokraatiad, hirmuvalitsused, vanad ja uued türanniad - need kõik on monokroomsed maailmad, samas kui demokraatia on mitmevärviline.¹⁸ Rida puhtaid katkematuid värve langeb taas meie majadele ja päästab neid nende täielikust hallusest.¹⁹ Õige värvikombinatsiooni leidmine on kahtlemata esimene samm linna selle elanike jaoks turvalisemaks, terviskumaks, puhtamaks ja üldiselt kasutajasõbralikumaks muutmise suunas.²⁰ Värvil on ka teine roll: see peab kokku siduma.²¹

V
Arhitektuuri tõde asub nüüd selle nähtavas välisküljes, mitte varjatud sisemuses.³⁰ Ja sa ju tead, et seal on sisemine pool. Kuigi värv on beež või ookerkollane või roheline või määrdunudkollane või kollakashall või piimjalt pruun – või isegi hõbedane. Sest sa tead, et kui sa juba seal sees oled, on see must. Sa lihtsalt tead seda.³¹ Külalised pidid sissepääsu juures sõrmejäljed andma ja neil soovitati panna end riidesse nagu tehasetöölised, mis tähendas enamasti halle või Läänest saadetud pakist tulnud värvilisi rõivaid.³² See esteetiline maitse on näiliselt väga avatud – ja selles mõttes ka tõeliselt demokraatlik. Kuid tegelikult põlgab see ära kõik, mis on universaalne, ühetaoline, korduv, geomeetiline, minimalistlik, askeetlik, monotoonne, igav – kõik, mis on hall, homogeenne ja reduktsionistlik.³³ Üks värv vahetatakse teise vastu välja üksnes seetõttu, et üks oli vana ja teine oli uus.³⁴

II
See oli kõige terviklikum ja kõige ihalusväärsem magamistuba, mida eales nähtud. Seinad olid piimvalgeks lubjatud.¹⁰ Lupjamine on erakordselt moraalne. Mis siis, kui mingi käskkiri nõuaks, et kõigile tubadele tuleb anda lubjakiht. Ma väidan, et see oleks tõeliselt silmapaistev korrastus-ülesanne ja kõrge moraalsuse ilming, märk suurest rahvast.¹¹ Monokroomse reprodutseerimine teistsuguse koloriidiga tähendaks kohanemisvõime aluseks olevate korralduspõhimõtete heterogeensuse hävitamist.¹² Liikmed on selle üpris range must-valge esteetika osas lõhenenud, kuid ma leiain, et see toetab seda, mis annab ruumile selle filosoofilise aura.¹³ Üksainus värvitu kiir.¹⁴

IV
Sinine on ilus värv ja ka silmadele rahustav.²² Võimud leiavad, et roosa on just õige tee, et panna elanikud oma linna üle jälle uhkust tundma.²³ Meie juht on otsustanud, et linna tunnusvärviks saab taevasinine, sest uue valitsuse moto on “piiriks on vaid taevas”.²⁴ Kui ta ei värvunud linna punaseks, oleks ta tõenäoliselt eelistanud värvida selle kõigi vikerkaarevärvide karva nagu keskaegsel pildil.²⁵ Mänguasjadest ilma jäetud, hellitab ta valgust, mis välgub võtmekimbust. Temast saab vastündinust lapiteki fetišist.²⁶ Kui päike paistab läbi klaasprisma, heidab see värve valgetele pindadele, mis on väga meeldiv – ja pakub ka mõnu, et arhitekt mõtles sellele, et meie jaoks selline nüanss lisada.²⁷ Rituaali juhid peavad kandma hoolt selle eest, et kõik protsessid selles oleksid elementaarselt arusaadavad. Kõik, kes ei saa aru tekstist, peavad hoomama tegevust; kõik, kelle jaoks on tegevus võõras, peavad olema lummatud vaatemängu värvilisusest.²⁸ Linn laotub laiali nagu värvide meri, nagu tõestus õnnest uues elus.²⁹

Maroš Krivý
Obvodová 22-24, Ústí nad Labem, Czech Republic
seeriast 'Facade Studies' 2013
tindipritsi trükk, raamitud 29,5 × 39,5 cm.

1. Michelangelo, Antonioni, quot. in Gandy, M. (2003) *Landscapes of deliquescence in Michelangelo Antonioni's Red Desert*, Transactions of The Institute of British Geographers 28.2, 218-237, 225.
2. Smith, M. B. (2010) *Property of Communists. The Urban Housing Program from Stalin to Khrushchev*. Northern Illinois University Press, Illinois, 181.
3. Gandy, M. (2003) *Landscapes of deliquescence in Michelangelo Antonioni's Red Desert*, Transactions of The Institute of British Geographers 28.2, 218-237, 226.
4. Buchloh, B. (1986) *The Primary Colors for the Second Time: A Paradigm Repetition of the Neo-Avant-Garde*. October 37, 41-52, 44.
5. Anon. (2010). *Colour your life: Cairo accountant wins first prize in photo competition*. Vaata: enpi-info.eu/mainmed.php?id_type=1&id=23268&lang_id=450
6. László Moholy-Nagy, quot. in Jarzombek, M. (1999) *A Prolegomena to Critical Historiography*. Journal of Architectural Education 52.4, 197-206, 197.
7. Owen Jones, quot. in Edwards, C. (2011) *Interior Design: A Critical Introduction*. Berg Publishers, Oxford, 147.
8. Mattens, F. (2011) *The Aesthetics of Space: Modern Architecture and Photography*. Journal of Aesthetics and Art Criticism 69.1, 105-114, 107.
9. Ludwig Wittgenstein, quot. In Lee, A. (1999) *Wittgenstein's Remarks on Colour*. Philosophical Investigations 22.3, 215-239, 234.
10. Dickens, C. (2004). *David Copperfield*. Penguin Classics, London.
11. Le Corbusier, quot. in Wigley, M. (1995) *White walls, designer dresses: the fashioning of modern architecture*. MIT Press, Cambridge, Massachusetts, xvi.
12. Stark, D. (1996). *Recombinant Property in East European Capitalism*. American Journal of Sociology 101.4, 993-1027, 1022.
13. Danto, A. C. (2008) *House in Use*. Artforum, April, 123-126, 126.
14. Krauss, R. (1996) *Optical Unconscious*. MIT Press, Cambridge, Massachusetts, 11.
15. Bhatia, N. and A. D'Hooghe (2012) *Dissolving the grey periphery*, Thresholds 40, 83-90, 84.
16. Miller, D. (2004) *The little black dress is the solution. But what's the problem?* In K. Ekstrom and H. Brembeck (Eds.) *Elusive Consumption*. Berg Publishers, Oxford, 113-127.
17. Bruno Taut, quot. in M. Wigley (1995) *White Walls, Designer Dresses: The Fashioning of Modern Architecture*. MIT Press, Cambridge, Massachusetts, 306.
18. Sartori, G. (1997). *Understanding Pluralism*. Journal of Democracy 8.4, 58-69, 59.
19. Bruno Taut, quot. in M. Wigley (1995) *White Walls, Designer Dresses: The Fashioning of Modern Architecture*. MIT Press, Cambridge, Massachusetts, 306.
20. *The Telegraph (Calcutta)*, quot. In Anon (2012) *India's Calcutta 'to be painted blue'*. Vaata: bbc.co.uk/news/world-asia-india-17071247
21. Edi Rama, quot. In Levin, K. (2004). *Screen Gems*. Vaata: villagevoice.com/2004-10-19/art/screen-gems/full/
22. Sobhan Chatterjee, quot. in Anon (2012) *India's Calcutta 'to be painted blue'*.
23. Tewary, A. (2006) *In the pink - will it improve the city?* Vaata: news.bbc.co.uk/2/hi/south-asia/6043170.stm
24. Firhad Hakim, quot. in Anon (2012) *India's Calcutta 'to be painted blue'*. Vaata: www.bbc.co.uk/news/world-asia-india-17071247
25. Chesterton, G. K. (2008) *St. Francis of Assisi*. Dover Publications, New York, 31. Sõnamäng väljendiga "paint the town red", mis tähendab ka ohjeldamatut pummeldamist (tik).
26. Krauss, R. (1996). *Optical Unconscious*. MIT Press, Cambridge, Massachusetts, 1.
27. John Richardson, quot. in Danto, A. C. (2008) *House in Use*. Artforum, April, 123-126, 124.
28. Sloterdijk, P. (2008) *Foam City. Distinktion: Scandinavian Journal of Social Theory* 9.1, 47-59, 54-55.
29. Bruno Taut, quot. in M. Wigley (1995) *White Walls, Designer Dresses: The Fashioning of Modern Architecture*. MIT Press, Cambridge, Massachusetts, 307.
30. Wigley, M. (1995) *White walls, designer dresses: the fashioning of modern architecture*. MIT Press, Cambridge, Massachusetts, 25.
31. Roni Horn, quot. in Muse, J. (2006) *Rhetorical Afterlife of Photographic Evidence: Roland Barthes, Avital Ronell, Roni Horn*. University of California, Berkeley, 225.
32. Anon. (2009) *TEH Meeting 68. Report*. TEH Coordination Office, Lund. Vaata: [teh.net/Portals/2/docs/Report TEH Meeting 68.pdf](http://teh.net/Portals/2/docs/Report%20TEH%20Meeting%2068.pdf)
33. Groys, B. (2008) *Art Power*. MIT Press, Cambridge, Massachusetts, 149.
34. Lotman, Y. (1978) *On the semiotic Mechanism of Culture*. New Literary History 9.2, 211-232, 225.